

Warszawa, 22 listopada 2005 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

RPO-516562-II/05/SK

00-090 Warszawa Tel. centr. 55 17 700
Al. Solidarności 77 Fax 827 64 53

Pan
Janusz Kaczmarek
Prokurator Krajowy
Al. Ujazdowskie 11
00-950 WARSZAWA

Rzecznik Praw Obywatelskich na podstawie publikacji prasowych, podjął czynności w kwestii wszczęcia z urzędu postępowania przygotowawczego w Prokuraturze Okręgowej w Gdańsku, w sprawie przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego - tj. występku z art. 212 § 1 kk, polegającego na pomawianiu osób z organów Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w Sopocie, jak też SKOK-ów w artykułach dziennikarskich publikowanych w „POLITYCE” i „GAZECIE WYBORCZEJ”.

W pełni respektując niezależne i autonomiczne decyzje Prokuratury w zakresie obejmowania z urzędu ściganiem przestępstw prywatnoskargowych, wątpliwości Rzecznika budzą uzyskane informacje o angażowaniu do wykonywania czynności procesowych w tej sprawie - funkcjonariuszy Centralnego Biura Śledczego, z istoty swej powołanego do ścigania i zwalczania najpoważniejszych i najgroźniejszych przestępstw. Do tej kategorii przestępstw niewątpliwie nie można zaliczyć występku pomówienia, bądź zniesławienia, określonego dyspozycją art. 212 kk.

Nadto wątpliwości budzi także to, czy w niniejszej sprawie zostało spełnione - nie tylko w sferze werbalnej, lecz także materialnej - kryterium interesu społecznego uzasadniające wszczęcie w tej sprawie postępowania przez prokuratora. Zgodnie bowiem z art. 60 § 1 kpk w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego prokurator wszczyna postępowanie, jeżeli wymaga tego interes społeczny.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich analiza postanowienia prokuratora Prokuratury Okręgowej w Gdańsku z dnia 27 czerwca 2005 r. (sygn. akt V Ds. 61/05) nie daje przekonywującej odpowiedzi w powyższej kwestii. Z uzasadnienia wskazanego postanowienia wynika, że „... jak ustalono SKOK-ki zrzeszają około 1 300 000 członków, posiadają na terenie całego kraju około 1400 placówek, ich aktywa wynoszą 4 mld złotych. Interes społeczny wymaga objęcia ściganiem publicznym niniejszego przestępstwa, którego zaistnienie zostało w wysokim stopniu uprawdopodobnione, bowiem zachodzi konieczność ochrony praw majątkowych oraz dóbr osobistych poszczególnych członków SKOK-ów, jak i ich struktur wyrosłych przeciw na idei samopomocy.”

Problem polega na tym, że pojęcie „interesu społecznego” jest pojęciem niedookreślonym, które każdorazowo musi być skonkretyzowane przez prokuratora wszczynającego postępowanie. Nie można w związku z tym odwoływać się do

abstrakcyjnie pojmowanej kategorii „interesu społecznego” w toku podejmowania przez prokuratora decyzji o ściganiu przestępstwa prywatnoskargowego. W literaturze wskazuje się (por. T. Grzegorzczak, „Kodeks postępowania karnego. Komentarz”, Zakamycze 2004, wyd. III, komentarz do art. 60), że w przeciwieństwie do poprzednio obowiązujących przepisów (art. 50 § 1 d. kpk przewidywał ingerencję prokuratora, gdy według jego oceny wymagał tego interes społeczny) obecnie interes społeczny w objęciu ścigania czynu prywatnoskargowego ma mieć charakter obiektywny.

Interes społeczny, o którym mówi art. 60 § 1 kpk nie stanowi też prostej sumy chronionych prawem interesów poszczególnych pokrzywdzonych. Interes społeczny aktualizuje się dopiero wówczas, gdy czyn przestępny godzi w konkretne dobra ogólne. Tymczasem treść uzasadnienia postanowienia prokuratora Prokuratury Okręgowej w Gdańsku zdaje się sugerować, że rozumie on interes społeczny jako prostą sumę interesów indywidualnych („zachodzi konieczność ochrony praw majątkowych i dóbr osobistych poszczególnych członków SKOK-ów”).

Ponadto uzasadnienie omawianego postanowienia odwołując się do konieczności ochrony praw majątkowych członków SKOK nie wskazuje, na czym konkretnie w sprawie polega zagrożenie tych praw. Można jedynie domyślać się, iż prokurator milcząco podzielił opinię podmiotu zawiadamiającego o popełnieniu przestępstwa, iż publikacje prasowe mają na celu wywołanie paniki wśród członków kas, wycofanie złożonych w kasach oszczędności, w konsekwencji czego utracą one płynność finansową. Treść uzasadnienia nie wskazuje jednak na to, iż przynajmniej w minimalnym zakresie opinia ta, ze względu na okoliczność, iż w świetle art. 60 § 1 kpk przesłanka interesu społecznego ma charakter obiektywny, była weryfikowana przez prokuratora w celu uprawdopodobnienia realizacji tego scenariusza. W szczególności opinia ta nie została skonfrontowana z powszechnie dostępnymi informacjami (por. www.skok.pl) dotyczącymi także okresu po ukazaniu się artykułów prasowych o dynamicznym wzroście liczby kas, członków SKOK, aktywów kas, zgromadzonych depozytów oraz udzielonych pożyczek (por. też w tym zakresie artykuł w „Rzeczpospolitej” z dnia 23 sierpnia 2005 r. pt. „Szybki wzrost wartości depozytów”, artykuł M. Krześniak „Gazeta Prawna” z dnia 23 sierpnia 2005 r. „SKOK-i rozwijają natarcie”).

Nie można oprzeć się refleksji, iż ten sposób uzasadniania wystąpienia w sprawie przesłanki interesu społecznego musiałby w imię realizacji zasady równości wobec prawa prowadzić do wszczęcia przez prokuraturę postępowania także w innych sprawach, w których w prasie ukazały się niekorzystne publikacje na temat instytucji finansowych (banków, towarzystw ubezpieczeniowych, itp.) zakwalifikowane jako wyczerpujące znamiona czynu przestępnego z art. 212 kk. Również bowiem te instytucje zarządzają, często znacznie większymi, pieniędzmi swoich klientów.

Wobec powyższych wątpliwości, uprzejmie proszę o ocenę zasadności tego typu działań Prokuratury Okręgowej w Gdańsku oraz wyrażenie stanowiska odnoszącego się do przedstawionego problemu.

/-/